

بر صفحه چهره‌ها خط لم‌یزلی
معکوس نوشته است نام دو علی
یک لام و دو عین با دو یای معکوس
از حجب و عین و انف با خط جلی
[منسوب به ابوعلی سینا]

درّۃ البیضاء

ترجمه و شرح منظوم

خطبه‌های ۲، ۱ و ۱۹۳ (همام) نهج البلاغه

به قلم شادروان

حجت‌الاسلام و المسلمین سید حسن میربد (مدرس)

تحقیق، تصحیح و پاورقی:

سید مهدی میرمسیب

میرید قمشہای، حسن، ۱۲۷۸ - ۱۳۵۷، شارح
درۃ البیضاء: ترجمہ و شرح منظوم خطبہهای اول، دوم و ہمام نہج البلاغہ / بہ قلم سیدحسن
میرید(مدرس) واعظ قمشہای؛ تحقیق، تصحیح و پاورقی سیدمہدی میرمسیب -
قم: مہر امیرالمؤمنین علیہ السلام، ۱۳۹۰.

۳۲۸ ص.

۴۶۰۰۰ ریال:

ISBN: ۹۷۸-۹۶۴-۱۵۹-۱۲۹-۰۰

فہرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامہ بہ صورت زیر نویس.

نمایہ.

۱. علی بن ابیطالب علیہ السلام، امام اول، ۲۳ قبل از ہجرت - ۴۰ ق.
- نہج البلاغہ، برگزیدہ - نقد و تفسیر. ۲. علی بن ابیطالب علیہ السلام، امام اول،
- ۲۳ قبل از ہجرت - ۴۰ ق. خطبہها - شعر. ۳. شعر فارسی - قرن اول،
- الف. علی بن ابیطالب علیہ السلام، امام اول، ۲۳ قبل از ہجرت - ۴۰ ق. نہج البلاغہ.
- برگزیدہ. شرح. ب. میرمسیب، مہدی، مصحح. ج. عنوان.
- د. عنوان: نہج البلاغہ، برگزیدہ. شرح.

BP ۳۸/۰۲۳ / ۲۵۴

۲۹۷/۹۵۱۵

انتشارات مہر امیرالمؤمنین

عنوان کتاب: درۃ البیضاء

مؤلف: سید حسن میرید

تحقیق و تصحیح: سیدمہدی میرمسیب

ناشر: مہر امیرالمؤمنین علیہ السلام

صفحہ آرایہ: امیرحسین نائینی

نوبت چاپ: اول، بہار ۱۳۹۰

چاپخانہ: پاسدار اسلام

قیمت: ۴۶۰۰ تومان

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخہ

شابک: ۰ - ۱۲۹ - ۱۵۹ - ۹۶۴ - ۹۷۸

مرکز پخش: قم، خیابان صفائیہ، کوچہ ۲۸، پلاک ۱۴۹، تلفن: ۷۷۴۶۵۴۶ - ۲۵۱

تلفکس: ۰۲۵۱-۷۸۳۸۰۵۳، ہمراہ: ۰۹۱۲۲۷۵۲۰۲۹

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار
۱۳	یادی از دانشمند معظم شادروان سید حسن میربد (مدرس) رحمته الله علیه
۲۱	سوگنامه در رثای مؤلف
۲۷	سخنی از حکیم الهی قمشه‌ای درباره کتاب درة البیضاء
۲۹	مقدمه مؤلف بر چاپ اول
۳۳	قصیده غدیریه حضرت علی علیه السلام راجع به روز عید غدیر خم
۳۹	خطبه اول: در پیدایش و ابتدای خلق آسمان و زمین و خلق آدم صلی الله علیه و آله
	خطبه دوم: که حضرت بعد از بازگشت از جنگ صفین و اشاره به زمان فترت و جاهلیت فرموده است
۱۴۳	
۱۵۹	خطبه سوم: در بیان صفات متقین (خطبه ۱۹۳ نهج البلاغه)
۲۸۲	حدیث قدسی تردید

قصيده در تهنيٲ و تولد امام زمان ٢٨٧.....

واژه‌نامه ٢٩٣

فهرست آيات ٣٠٧

فهرست روايات ٣٢١

www.ketab.ir

پیشگفتار

دانشمند اندیشمند و استاد توانا حجت الاسلام و المسلمین مرحوم حاج سید حسن میردختی (۱۲۷۸ - ۱۳۵۷ شمسی) که به مدرّس تخلص می نمود و به واعظ قمشه‌ای شهرت داشت یکی از مفاخر ذوفنون و خوش قریحه شهرضا بود. ایشان به تعبیر حکیم الهی قمشه‌ای، ادیبی خطیب و حکیمی سخن‌سنج بود و همان‌طور که از اشعارش نیز پیداست از علوم مختلف روز مانند فلسفه، نجوم، کلام، عرفان، طب، فقه، تفسیر و... بهره‌مند بوده است لذا در کتاب درّه البیضاء که شرح منظوم سه خطبه نهج البلاغه مولای متقیان امام علی علیه السلام است ضمن استشهاد به آیات قرآن مجید و احادیث ائمه اطهار علیهم السلام به برخی اصطلاحات علمی نیز استناد جسته است که این خود بیانگر ذوق سرشار و توانمندی فوق‌العاده آن بزرگوار در علوم مختلف می‌باشد؛ مثلاً درباره حدوث و قدم عالم گفته است:

فرقه‌ای گویند از اهل کلام	هست ذاتاً حادث این خلق و نظام
هم زماناً حادثند و هم به ذات	بُد خداوند و نبودى ممکنات
ذات واجب بود تنها و فرید	مقتضى چون شد، جهان را آفرید
لیک اندر مشرب مرد حکیم	حادثش ذات و زمانستش قدیم

و یا می گوید:

چون شناسی کاملاً تو ذات هو	بگرویدی کرده‌ای تصدیق او
آنکه او صرف الوجود است از قِدم	گر تصوّر شد بُود تصدیق هم
چونکه هستی ورا نشناختی	آن بود تصدیق چون دریافتی
لیک همین ممکنات از ما سوا	حکم تصدیق از تصور شد جدا

به برخی اصطلاحات نجومی نیز استشهاد نموده است؛ آنجا که می گوید:

چون منظم ساخت رب امر سما	از کواکب داد زینت جمله را
پر نمود از ثابت و سیاره‌ها	نورافکن‌ها سهیل و هم‌سها
کهکشان و ذو ذنب آمد پدید	زهره، مریخ و عطارد آفرید
تا نباشد همچو عقرب کور، ثور	چشم از دبران بدادش بهر دور

حواس پنج‌گانه را این گونه به نظم آورده است:

پنج حسن ظاهرش یک یک جدا	هست اینها که عطا کردش خدا
ذائقه باشد یکی ز آن قوه‌ها	مُدِرک هر گونه گون طعم غذا
و آن یکی شم بهر بوئیدن دگر	باصره از بهر دیدار صور
سامعه از بهر شنوائیش هم	از کلام و صوتهای زیر و بم
بهر لمس جمله اشیا و صور	و امتیاز گرم و سرد و خشک و تر
و از سبک، سنگین، خشن، نرمی جدا	تا شناسد قوه‌ای دادش خدا

همچنین برخی اعضای بدن را این گونه توصیف نموده است:

بلغم و سودا و خون صفرا بود	که مزاج آدمی ز آنها بود
از خواص هریک از جوئی اثر	گرم صفرا گشت و خون گردید تر
هست سودا خشک و بلغم هست سرد	جای هریک را شنو ای نیک مرد
کیسه صفرا که باشد زهره دان	زائد صفراست جایش اندر آن
جای سودا در طحال آدم است	در رگ و شریان او جای دم است
گشت بلغم در مفاصل جاگزین	تا نگردد تخته بند اندر زمین

ناسخ و منسوخ در قرآن را این گونه بیان کرده است:

آیه کان منسوخ شد کردی بیان	باز ناسخ کاسدی بر جای آن
بر زنان زانیه بد حبس شد	فاجلدوا شد ناسخ حبس ابد
عده زن در وفات شوی خویش	ابتدا یکسال بُد نه کم نه بیش
سال شد منسوخ از پروردگار	چهار ماه ده روز شد جایش قرار
یا چو لکم دینکم ولی الدین	ناسخ شد اُقتلوا المشرکین

برخی مسائل احکام و فقه را نیز آورده است:

آنچه احکام موسع بود نیز	کرد تشریح و بیان آن عزیز
همچو افطار مسافر در سفر	شد قضایش عده ایام آخر
هم مرض در صوم باشد چون سفر	رخصت افطار بر دفع ضرر
هم عزائم را بیان فرمود حال	که تجاوز باشد از آنها محال
چون صحیح و در حضر ماه صیام	روزه بر او واجب افطارش حرام

بسیاری دیگر از مسائل و علوم را نیز به نظم آورده که بیانش از حوصله این پیشگفتار بیرون است.

گرچه این عالم فرهیخته در دوران زندگی و حیات پر بار دنیوی اش مجهول القدر بود لیکن پس از وداع دنیای فانی، ضمن تجلیل باشکوه، مورد وصف بسیاری از استادان شعر و ادب شهرضا قرار گرفت به گونه‌ای که در رثای او اشعاری زیبا، دلنشین، با معنا و در خور شأن و مقام علمی او سرودند و تقدیم دوستان و ارادتمندان آن مرحوم نمودند که برخی از آن سروده‌ها در مقدمه این کتاب خواهد آمد.

کتاب «درة البيضاء» یادگار قلمی و بالارزش این مرحوم در سال ۱۳۴۲ شمسی منتشر گردیده که به خاطر داشتن مضامین بسیار عالی و شیوا به زودی نایاب شد. لذا علاقه‌ای که به نویسنده محترم این درة بیضاء دارم باعث شد به تصحیح و تحقیق آن بپردازم تا به حول و قوه الهی در اختیار دوستان و علاقمندان مولای متقیان امام علی علیه السلام و کلمات دربار آن حضرت قرار گیرد ان شاء الله.

قابل توجه است که چون این کتاب نفیس در قالب شعر تنظیم گردیده ممکن است نویسنده محترم به اقتضای مراعات وزن و قافیه مجبور به استفاده از برخی لغت‌های غیرمتداول و نامأنوس شده باشد و یا برخی آیات و روایات را نقل به معنا و مضمون کرده و یا ناتمام آورده باشد که قابل اغماض است. در ضمن به دلیل حفظ امانت، تمام آنچه در کتاب آمده است را بدون کم و زیاد و یا تصرف آورده‌ایم تفاوت اصلی این چاپ نسبت به چاپ قبل، ترجمه فارسی هر فقره است که در کרוشه آورده شد تا از مطالب اصلی کتاب متمایز شود. آدرس آیات و

روایات، در پاورقی هر صفحه و نمایه آنها و همچنین واژه‌نامه (ترجمه برخی از لغات نامأنوس به ترتیب الفبا) در پایان کتاب از مواردی است که در این چاپ افزوده شده است.

در اینجا توجه به این نکته ضروری است که شاید استعمال «درة البیضاء» از نظر ادبی صحیح نباشد بلکه «الدرة البیضاء» صحیح است ولی چون مؤلف محترم و دانشمند این اثر گرانسنگ عنوان «درة البیضاء» را بر این کتاب انتخاب کرده و پسندیدم است جهت حفظ امانت، از تغییر این نام صرفنظر گردید.

در پایان از خانواده محترم مؤلف به ویژه داماد معظم ایشان جناب آقای حاج امان‌الله کوشا که به تقاضای بنده جواب مثبت دادند و یادنامه مرحوم میربد رحمته را با قلم شیوای خود نگاشته و در اختیارم گذاشتند. همچنین از فرزندان مرحوم میربد جهت همکاری در به ثمر رسیدن این مجموعه نفیس، کمال تشکر و امتنان دارم.

امید است این اقدام، مورد قبول حضرت حق تبارک و تعالی و رضایت حضرت ولی الله الاعظم امام زمان علیه السلام قرار گیرد و موجب شادی روح سراینده مرحوم، حجت الاسلام و المسلمین حاج سیدحسن میربد (مدرس) رحمته گردد ان شاء الله.

قم - سیدمهدی میرمستقیم

پائیز ۱۳۸۸